

Särskild Begåvning

Utöver hög generell begåvning förekommer också hög inlärningskapacitet, hög inlärningshastighet, och förmåga till komplicerat abstrakt tänkande vid tidig ålder. Några av de mest karakteristiska kännetecknen som kan användas vid identifiering av särskild begåvning hos små barn är:

Nyfikenhet & förståelsebehov: Är ofta frågvisa, försöker förstå sin omvärld tidigt och uppskattar fakta. Riskerar att uppfattas som näsvisa och utmanande.

Hög grad av oberoende: Vill ofta klara av saker själv och gillar att göra saker "på riktigt".

Inslag av perfektionism: Ställer ofta höga krav på sig själva och på sin omgivning. Kan vara självkritiska.

Humor: Har ofta en välutvecklad humor för sin ålder, kan tidigt förstå ironi och uppskatta ordvitsar.

Hög intensitet: Kan upplevas aktiva, envisa och intensiva i sin lek och utan större behov av vila.

Ojämn utveckling: Kan uppvisa en asynkron utveckling där intellektet överträffar den motoriska, känslomässiga eller sociala utvecklingen. Detta kan leda till stor frustration både hos barnet och omgivningen.

Högekänslighet: Kan ha en medfödd känslighet som gör att de reagerar starkare på intryck, ha en hög medvetenhet och intensitet.

Tidig språkutveckling: Kan tidigt uppvisa ett stort ordförråd, gillar rim och ramsor och visa intresse för böcker och läsning.

Stark känsla för rättvisa: Är ofta känsliga, har en tidigt utvecklad empatisk förmåga och rättspatos.

Kreativitet & problemlösning: Har ofta en välutvecklad analytisk förmåga och är bra på att resonera och reflektera. Kan tänka "utanför boxen" och lösa komplexa problem tidigt.

Stiftelsen för hög begåvning

Stiftelsen är ett natinellt kunskapscentrum och initierades för att möta yrkesverksammas behov av stöd och kunskap i arbetet med särskild begåvning. Vi förmedlar forskning och beprövad erfarenhet för att främja utveckling, välmående och inkludering – en viktig del av en hållbar framtid.

Från 2025 driver vi även vidare det nordiska forskarnätverket NNGE, lett av Professor Valerie Margrain vid Karlstads universitet, med fokus på att stärka forskning och samarbeten i Norden.

Vår verksamhet är under spännande utvecklingsfas och är beroende av generösa donationer och erhållna medel. Vill du veta mer eller står redo att stötta och vara en del av vår verksamhet är du varmt välkommen att kontakta oss!

Kontakt

info@begavningsstiftelsen.se

www.begavningsstiftelsen.se

Särskild begåvning

hos små barn

- vägledning för vårdnadshavare, anhöriga samt yrkesverksamma inom vård och förskola

Betydelse av tidig identifiering och stöd

Barnets intensiva sätt och ibland utmanande beteende kan upplevas påfrestande och många vårdnadshavare kämpar med att förstå och hitta sätt att stötta sitt barn. Kunskap om särskild begåvning hos både vårdnadshavare och yrkesverksamma är av största vikt för gynnsam och optimal utveckling hos barnet.

Trots kännedom om särskild begåvning saknas ofta insikt om vikten av tidig identifiering och förståelse för vilket stöd barnet behöver. Med kunskap om dessa barns asynkrona utveckling kan många sociala och emotionella svårigheter undvikas. Övergångar inom eller mellan olika skolformer är särskilt känsliga då det finns risk för att den mottagande parten saknar beredskap för det särskilt begåvade barnet och inte förstår tecknen på understimulans. Samverkan mellan funktioner runt barnet och lyhördhet är avgörande, särskilt om barnet använder sina förmågor till att anpassa sig för att undvika att sticka ut.

Tidig identifiering ihop med förebyggande insatser kan stävja missförstånd, utanförskap och en känsla av att vara annorlunda, samt hjälpa vårdnadshavare och yrkesverksamma att tillsammans arbeta för att barnet ska få en så bra utveckling som möjligt.

Tidigt stöd kan vara avgörande för dessa barns välmående och utveckling. Genom att tidigt identifiera särskild begåvning kan yrkesverksamma inom exempelvis förskola och skola lättare förstå barnets speciella behov och skapa en miljö där även de särskilt begåvade barnen kan känna sig accepterade, sedda och hörda. De kan vara med och underlätta social interaktion i barnets vardag och öppna upp för en ökad förståelse för dem själva och deras kamrater.

Var kan jag hitta information och stöd

Stiftelsen för hög begåvning

är ett nationellt kunskapscentrum som stöttar och vägleder yrkesverksamma inom skola, vård och andra samhällssektorer, i att möta individer med särskild begåvning.

Skolverkets stödmaterial

2015 kom Skolverket ut med ett stödmaterial för yrkesverksamma om särskild begåvning i förskola och skola. Där finns ett studiepaket som kan användas enskilt eller kollegialt för att öka kunskapen på arbetsplatsen.

Frivilligorganisationer och nätverk

Det finns ett antal organisationer och nätverk som arbetar för att vårdnadshavare och yrkesverksamma ska kunna utveckla sin förståelse för särskilt begåvades förutsättningar och behov, så att dessa tillgodoses i samhället.

Mensa GCP: <https://mensa.se/sarskiltbegavade-barn>

RFSB: <https://www.rfsb.se>

Dessutom finns ett flertal Facebookgrupper där flertalet vänder sig till vårdnadshavare med särskilt begåvade barn. De syftar till att hitta andra att dela erfarenheter med, ge och få stöd samt skapa sammanhang där barnen ges möjlighet att träffa likasinnade.

- Filurum
- Begåvade unga
- Mötesplatser för särskilt begåvade, en offentlig Fb-sida för alla med intresse för särskild begåvning.

Litteraturtips

”Särskilt begåvade barn” Linda Kreger Silverman

”Särskilt begåvade barn - förskolans utmaningar och möjligheter” Mona Liljedahl

”Särskild begåvning i praktik och forskning” - Caroline Sims

”När det enkla blir svårt - särskilt begåvade elever med adhd och autism” Pia Rehn

”Särskild begåvning och Twice-exceptionality - inkluderande undervisning och pedagogisk differentiering” - Tove Ekelund

”Stora anhörigboken” - kapitel 9 ”anhöriga till personer med särskild begåvning” av Lilyana Thorsager och Charlotta Lindvall